

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. spalio 13 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Gedimino Sagačio (kolegijos pirmininkas), Donato Serno (pranešėjas) ir Egidijos Tamošiūnienės,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal **ieškovės bankrutavusios Liežio kooperatinės bendrovės** kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. spalio 27 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės bankrutavusios Liežio kooperatinės bendrovės ieškinį atsakovams R. Š. ir E. Ž. dėl turto pagerinimo išlaidų atlyginimo ir palūkanų priteisimo, tretieji asmenys I. Š., L. Ž. ir R. M..

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios ir proceso teisės normų, reglamentuojančių daikto pagerinimo išlaidų atlyginimo sąlygas, ieškinio senatį bei dispozityvumo principą civiliniame procese, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė bankrutavusi Liežio kooperatinė bendrovė teismui pateiktu ieškiniu prašo priteisti iš atsakovų R. Š. ir E. Ž. po 38 866,14 Eur skolos už turto pagerinimą, po 9716,54 Eur palūkanų, iš viso – po 48 582,68 Eur, iš kiekvieno po 5 proc. dydžio procesines palūkanas už priteistą sumą nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo ir bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
3. Ieškovė nurodė, kad 2006 m. rugpjūčio 16 d. pirkimo–pardavimo sutarties pagrindu UAB „RS Consulting UAB“ akcininkai R. M., R. Š. ir E. Ž. įsigijo po 1/3 dalį žemės sklypo ir pastatų. Iš šios sutarties 3.12 punkto turinio galima spręsti, kad susitarta atlikti turto pagerinimą. Laikotarpiu nuo 2006 m. lapkričio 30 d. iki 2008 m. balandžio 21 d. UAB „RS Consulting UAB“ buvo suteiktas 20 872,91 Eur (417 350 Lt) dydžio kreditas. Patalpoms renovuoti buvo nupirkta prekių ir paslaugų, kurių vertė – 122 346,59 Eur (422 438,30 Lt). Kadangi atsakovams priklauso po 1/3 dalį pastatų, atitinkamai atsakovams tenka ir po 1/3 dalį patalpų pagerinimo išlaidų, o tai sudaro po 40 782,19 Eur (140 812,76 Lt). Faktinė aplinkybė, kad pagal UAB „RS Consulting UAB“ sutarties su banku nuostatas kreditas rekonstrukcijai finansuoti galėjo būti išmokėtas tik pateikus nuomos sutartį, lemia, kad tarp atsakovų ir UAB „RS Consulting UAB“ turėjo būti sudaryta patalpų nuomos sutartis, tačiau ji nebuvo registruota nekilnojamojo turto duomenų bazėje. 2009 m. balandžio 28 d. nutartimi UAB „RS Consulting UAB“ buvo iškelta bankroto byla. 2012 m. kovo 2 d. reikalavimų teisių perleidimo sutartimi BUAB „RS Consulting UAB“ G. perleido reikalavimo teises į BUAB „RS Consulting UAB“ skolininkui E. Ž. ir R. Š., reikalavimo teisės pagrindas – akcininko asmeninio turto neatlygintinas pagerinimas. 2014 m. liepos 24 d. reikalavimų teisių perleidimo sutartimi G. G. minėtas reikalavimo teises perleido Liežio kooperatinei bendrovei.
4. Ieškovė teigia, kad ji perėmė ne deliktinę atsakovų pareigą atlyginti turto pagerinimą teisę, o įstatyme įtvirtintą turtinę prievolinę teisę, todėl sutrumpintas 3 metų ieškinio senaties terminas netaikytinas. Senaties termino eigos pradžia yra ne ankstesnė nei 2009 m. birželio 19 d., kai iškėlus UAB „RS Consulting UAB“ bankroto bylą bankroto administratoriui buvo perduoti dokumentai. Tai reiškia, kad 2018 m. birželio 27 d. pateiktas ieškinyje ieškinio senaties termino nepažeidžia.
5. Atsakovai R. Š. ir E. Ž., tretieji asmenys I. Š. ir L. Ž. prašė taikyti ieškinio senatį ir ieškinį atmesti. Nurodė, kad R. M. ir atsakovai susitarė bei planavo atlikti nekilnojamojo turto pagerinimus, juos apmokėti lygionis dalimis, t. y. po 1/3 dalį kainos, tokiu būdu gerinant kiekvienam akcininkui priklausančią dalį nekilnojamojo turto. Atsakovai sau priklausančioms nekilnojamojo turto dalims pagerinti skyrė po maždaug 101 367,01 Eur (350 000 Lt) asmeninių lėšų. Tuo tarpu R. M., UAB „RS Consulting UAB“ valdantysis akcininkas ir direktorius, savo nekilnojamojo turto daliai pagerinti panaudojo ne sau priklausančias asmenines lėšas, bet UAB „RS Consulting UAB“ lėšas, kurias pastaroji gavo pagal 2006 m. lapkričio 29 d. kreditavimo sutartį, taip veikdamas prieš UAB „RS Consulting UAB“ interesus. UAB „RS Consulting UAB“ neteisėtai perleido reikalavimo teises, nes atsakovai nebuvo išdavę UAB „RS Consulting UAB“ sutikimo gerinti jiems priklausančias nekilnojamojo turto dalis, taigi reikalauti nurodytų sumų iš atsakovų nebuvo pagrindo. Vertinant ieškinyje nurodytas aplinkybes, akcininkų turto pagerinimas gali būti kvalifikuojamas kaip įmonei padaryta žala, o tokiam reikalavimui reikšti taikomas sutrumpintas trejų metų terminas, tačiau jis yra praleistas.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

6. Kauno apygardos teismas 2019 m. spalio 24 d. sprendimu ieškinį atmetė.
 - 6.1. Teismas nustatė, kad R. M., R. Š. ir E. Ž. buvo UAB „RS Consulting UAB“ akcininkai, kurie 2006 m. rugpjūčio 16 d. pirkimo–pardavimo sutartimi lygionis dalimis (po 1/3 dalį) įgijo žemės sklypą ir pastatus, esančius (duomenys neskelbtini). Minėtos sutarties 3.12 punkte šalys nustatė, kad po sutarties sudarymo turi būti atliktami šio turto pagerinimai, kurie užtikrintų būsimą maitinės terminalo įrengimą bei sklandų darbą. Atsakovai teigė, kad visi trys pirkėjai susitarė į turto pagerinimo darbus investuoti asmenines lėšas, tačiau valdantysis akcininkas ir tuometinis UAB „RS Consulting UAB“ vadovas R. M. įmonės vardu paėmė kreditą, kurio dalis turėjo būti panaudota kredito gavėjo įsipareigojimams pagal ankstesnę lizingo sutartį refinansuoti, o kita dalis – ginčo patalpų renovacijos darbams finansuoti.
 - 6.2. Teismas padarė išvadą, kad, atsakovams įsigijus po 1/3 dalį aptariamo nekilnojamojo turto, jo rekonstrukciją atliko UAB „RS

Consulting UAB“. Atsakovų ir UAB „RS Consulting UAB“ jokie sutartiniai santykiai nesiejo, atsakovai buvo vieni išnirę bendrovės akcininkų. Nesant tarp šalių jokių sutartinių santykių, laikytina, jog ieškovės reikalavimas priteisti iš atsakovų turėtų pagerinimo išlaidų atlyginimą kildinamas iš delikto. Ieškovė pareikštu ieškiniu iš esmės siekia žalos iš atsakovų atlyginimo priteisimo, todėl nagrinėjamu atveju taikytinas [CK 1.125 straipsnio](#) 8 dalyje įtvirtintas sutrumpintas trejų metų ieškinio senaties terminas.

- 6.3. Statybos darbai buvo atliekami ir medžiagos įsigijamos laikotarpiu nuo 2006 m. rugsėjo 21 d. iki 2007 m. rugsėjo 27 d. Po 2007 m. rugsėjo 27 d. UAB „RS Consulting UAB“ daugiau medžiagų neįsigijo ir po šios datos darbai faktiškai nebuvo atliekami. Taigi išlaidos, kurių atlyginimą ieškovė prašo priteisti, buvo patirtos vėliausiai iki 2007 m. rugsėjo 27 d. Ši aplinkybė UAB „RS Consulting UAB“ buvo (turėjo būti) žinoma. Todėl, vadovaujantis [CK 1.125 straipsnio](#) 8 dalies nuostatomis, ieškinio senaties terminas turėtų būti išlaidoms atlyginti suėjo 2010 m. rugsėjo 27 d. Ieškinys teismui pateiktas 2018 m. birželio 28 d.
- 6.4. Pirmosios instancijos teismas taip pat nurodė, kad byloje nustatyta aplinkybė, jog kelis kartus pasikeitė kreditorius, turėjęs reikalavimo teisę į atsakovus, ieškinio senaties termino eigos nesustabdė, ji toliau tęsėsi, o tai teikia pagrindą daryti išvadą, kad, skaičiuojant trejų metų ieškinio senaties terminą tiek nuo 2010 m. rugsėjo 27 d. (statybos objekto pagerinimo darbų pabaigos), tiek nuo 2009 metų, kai UAB „RS Consulting UAB“ buvo iškelta bankroto byla ir bankroto administratorius perėmęs dokumentus, nustatė, kad atsakovai yra įmonės skolininkai, tiek nuo 2012 m. kovo 2 d., kai UAB „RS Consulting UAB“ bankroto administratorius reikalavimo teises į skolininkus R. Š. ir E. Ž. perleido naujam kreditoriui G. G., tiek ir nuo 2014 m. liepos 1 d., kai tas pats reikalavimo teises į atsakovus G. G. perleido Liežio kooperatinei bendrovei, šis terminas ([CK 1.125 straipsnio](#) 8 dalis) yra akivaizdžiai praleistas.
- 6.5. Teismas taip pat nusprendė, kad byloje nenustatyta svarbių priežasčių, kurios sudarytų pagrindą atnaujinti ieškinio senaties terminą, todėl ieškovės ieškinio reikalavimams taikė [CK 1.125 straipsnio](#) 8 dalyje nustatytą trejų metų ieškinio senaties terminą ir ieškinį tuo pagrindu atmetė ([CK 1.131 straipsnio](#) 1 dalis).
7. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2020 m. spalio 27 d. nutartimi paliko nepakeistą Kauno apygardos teismo 2019 m. spalio 24 d. sprendimą.
- 7.1. Teisėjų kolegija nesutiko su ieškovės pozicija, kad nagrinėjamam šalių ginčui taikytinas bendrasis dešimties metų ieškinio senaties terminas. Byloje nekilio ginčo dėl to, kad rašytinė atsakovų ir BUAB „RS Consulting UAB“ nuomos arba panaudos sutartis nebuvo sudaryta. Nors į bylą yra pateikti atsakovų ir jų sutuoktinių išduoti sutikimai, kad būtų atliekami darbai, jokiais kitais bylos įrodymais nėra paneigti atsakovų argumentai, kad tokius sutikimus jau baigus griovimą ir rekonstrukcijos darbus jie yra davę statinių bendraturčiui R. M., kuris, būdamas bendrovės vadovas, ir organizavo tokių darbų atlikimą, taigi galėjo juos finansuoti bendrovės lėšomis. Šiuose sutikimuose nėra užfiksuota jokių atsakovų įsipareigojimų atlyginti BUAB „RS Consulting UAB“ (ar kam nors kitam) rekonstrukcijos išlaidas, todėl darytina išvada, kad atsakovų ir BUAB „RS Consulting UAB“ susitarimas dėl statybos išlaidų atlyginimo nesiejo, nebuvo gautas ir jų pritarimas arba sutikimas atlikti konkrečius darbus, kurie, pasak atsakovų, buvo reikalingi ne savininkams, o pačiai bendrovei pritaikant ginčo pastatus jos ūkinei veiklai vykdyti. Aplinkybė, kad bendrovė ketino pritaikyti pastatus savo pačios veiklai vykdyti, įrodo ir jos vardu buvusio vadovo R. M. sudaryta kredito sutartis (su pakeitimais) dėl tokių darbų atlikimo finansavimo.
- 7.2. Teisėjų kolegijos vertinimu, BUAB „RS Consulting UAB“, atstovaujama vadovu R. M., buvo žinoma ir suprantama pareiga iš anksto aiškiai susitarti dėl rekonstrukcijos ir kam tokiu atveju turėtų tekti jos išlaidos, taigi neabejotina, kad jeigu toks šių šalių susitarimas būtų buvęs sudarytas, jis būtų buvęs įformintas raštu. Net ir būdama panaudos gavėja BUAB „RS Consulting UAB“ privalėjo gauti ne tik rašytinį atsakovų sutikimą atlikti konkrečius darbus, bet ir raštu suderinti jų turinį bei darbų apimtį. To nepadarius, negalimas toks teisinis vertinimas, kurio siekia ieškovė, t. y. kad pradinę teisinių santykių šalį BUAB „RS Consulting UAB“ ir atsakovus siejo susitarimas (sutartis) dėl konkretės piniginės prievolės, o ieškovė reikalauja jos įvykdymo natūra ir gali tokią BUAB „RS Consulting UAB“ buvusią teisę ginti per bendrąjį dešimties metų ieškinio senaties terminą.
- 7.3. Teisėjų kolegija nusprendė, kad nėra svarbu ir tai, jog, ieškovės teigimu, buvo sudarytas žodinis susitarimas dėl nekilnojamojų daiktų perdavimo naudoti BUAB „RS Consulting UAB“ b teismas konstatavo deliktą. Iš esmės tai reiškia, kad ieškovė prašo atsakovų sutartinės civilinės atsakomybės pagal [CK 6.501 straipsnį](#) taikymo, įrodinėdama sąlygų reikalauti daikto pagerinimo išlaidų atlyginimo buvimą. Nei kitokio ieškovės pareikšto ieškinio reikalavimų teisinio kvalifikavimo, nei kitokio ieškinio senaties termino taikymo, nei taikė pirmosios instancijos teismas, negali lemti galimai buvus žodinis susitarimas dėl statinių panaudos arba nuomos, nes nebuvo susitarimo dėl rekonstrukcijos išlaidų BUAB „RS Consulting UAB“ atlyginimo.

III. Kasacinio skundo teisiniai argumentai ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

8. Kasaciniu skundu ieškovė prašo panaikinti Kauno apygardos teismo 2019 m. spalio 24 d. sprendimą ir Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. spalio 27 d. nutartį, ieškovės ieškinį tenkinti. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
- 8.1. Teismui netinkamai aiškino ir taikė Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 3 straipsnio 1 dalį, [CK 1.125 straipsnio](#) 8 dalį ir 6.249 straipsnio 1 dalį bei nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos taikant šias teisės normas, rėmėsi netinkama teismų praktika. Ieškovė nereikšė reikalavimo dėl žalos atlyginimo, o teikė ieškinį dėl atsakovų valdyto, naudoto ir disponuoto turto rekonstrukcijos (renovacijos) forma atliktų pagerinimo išlaidų atlyginimo piniginės prievolės. Teisę reikalauti iš atsakovų šios prievolės įvykdymo ieškovė įgijo 2014 m. liepos 1 d. reikalavimo teisių perleidimo sutartimi. Ši atsakovų prievolė pirminei kreditoriui BUAB „RS Consulting UAB“ atsirado, jai 2006 m. rugsėjo 21 d. – 2007 m. gegužės 11 d. laikotarpiu patyrus išlaidas dėl atsakovų po 1/3 dalį nuosavybės teise turėto nekilnojamojo turto pagerinimo, šį turtą rekonstruojant (renovuojant).
- 8.2. Pirminė kreditorė BUAB „RS Consulting UAB“ ir atsakovai konkludentiniais veiksmais konsolidavo valią dėl atsakovams priklausančių patalpų pagerinimo statybos (rekonstrukcijos) būdu ir tai lėmė atsakovų prievolių atsiskaityti už jiems priklausančių nekilnojamojų daiktų pagerinimą atsiradimą.
- 8.3. Atsakovų prievolės, kilusios iš jiems priklausančio turto pagerinimo, terminas neapibrėžtas, todėl ją įvykdyti jie privalėjo kreditoriui pateikti reikalavimą ([CK 4.34 straipsnio](#) 3 dalis, 6.53 straipsnio 1 dalis). Skolininkas laikomas pažeidusiu prievolę nuo to momento, kai kreditorius raštu pareikalavo ją įvykdyti ir nustatė terminą, o skolininkas prievolės ner šį terminą neįvykdė. Tačiau tai nelemia kreditoriui patirtu nuostoliu ir ieškiniu pareikšto reikalavimo kvalifikavimo kaip reikalavimo atlyginti žalą. Todėl [CK 6.249 straipsnio](#) 3 dalis, įtvirtinanti žalos savoka, ir [CK 1.125 straipsnio](#) 8 dalis, nustatanti sutrumpintą trejų metų ieškinio senaties terminą reikalavimams dėl padarytos žalos atlyginimo, šioje byloje netaikytini.
- 8.4. Kreditoriui laiku nedisponuojant pinigais dėl to, kad skolininkas nevykdė piniginės atsiskaitymo prievolės, vadovaujantis [CK 1.125 straipsnio](#) 1 dalimi, ieškinio senaties terminas yra 10 metų. Todėl ieškovė, kaip reikalavimo teises perėmusi kreditorė, pažeistos teisės gynbos teismo proceso tvarka privalėjo imtis per 10 metų nuo 2009 m. birželio 19 d., t. y. iki 2019 m. birželio 19 d.
9. Atsiliepimu į ieškovės kasacinį skundą atsakovai R. Š. ir E. Ž., tretieji asmenys I. Š. ir L. Ž. prašo kasacinį skundą atmesti. Atsiliepimas grindžiamas šiais argumentais:
- 9.1. Bylą nagrinėję teismai pagrįstai vadovavosi teismų praktika, kurioje tokie patys santykiai, tik tarp kitų subjektų, bei reikalavimas atlyginti turto pagerinimo išlaidas buvo kvalifikuoti kaip tos bylos ieškovo nuostoliai, atsiradę kaip atsakovų neteisėtų veiksmų pasekmė.

- 9.2 Byloje nepaneigta, kad UAB „RS Consulting UAB“ tuometiniam vadovui R. M. apie žalą buvo žinoma nuo jos padarymo dienos, kai buvo patirtos paskutinės išlaidos pagerinimams, t. y. 2007 m. rugsėjo 27 d., todėl senaties terminas turi būti pradedamas skaičiuoti nuo šios dienos. Taigi, net 10 metų ieškinio senaties terminas jau buvo suejęs iki ieškinio pateikimo dienos.
- 9.3 Ieškovė nepagrįstai teigia, kad tarp UAB „RS Consulting UAB“ ir atsakovų konkludentinių veiksmų ar žodinės sutarties forma sudarytas civilinis teisinis sandoris dėl atsakovams priklausančių patalpų pagerinimo. Pažymėtina, kad atlikti daikto pertvarkymai buvo naudingi tik UAB „RS Consulting UAB“ naudojant turtą pagal tam tikrą konkrečią paskirtį, o tai nerodo bendro patalpų pagerinimo.
- 9.4 Kadangi teismai netyrė ir galutiniuose procesiniuose sprendimuose nepasisakė dėl ieškinių prašomų priteisti nuostolių dydžio pagrįstumo, priežastinio ryšio tarp nuostolių dydžio ir atsakovų veiksmų bei kitų būtinų civilinės atsakomybės sąlygų, kasacinis teismas negali tenkinti kasacinio skundo reikalavimo priteisti ieškovės naudai ieškinyje nurodytas sumas, nes kasacinis teismas faktinių aplinkybių netiria ir nenustato, o tik remiasi bylą nagrinėjusių žemesnės instancijos teismų nustatytais aplinkybėmis ir peržiūri, ar nebuvo pažeistos teisės normos, kai jos buvo aiškinamos ir taikomos.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl teisinių santykių bei pareikšto reikalavimo kvalifikavimo nagrinėjamoje byloje

10. Nagrinėjamoje byloje kilo ginčas dėl teisinių santykių, kurių pagrindu ieškovė pareiškė reikalavimą priteisti iš atsakovų skolą, bei paties reikalavimo (ieškinio dalyko) kvalifikavimo ir su tuo susijusio ieškinio senaties terminą reglamentuojančių teisės normų taikymo.
11. Bylą nagrinėjęs pirmosios instancijos teismas, nustatęs, kad atsakovų ir UAB „RS Consulting UAB“, atlikusios turto, kurio po 1/3 dalį įsigijo atsakovai, rekonstrukciją, jokie sutartiniai santykiai nesiejo, nusprendė, kad ieškovės reikalavimas priteisti iš atsakovų minėtos bendrovės turėtų pagerinimo išlaidų atlyginimą kildinamas iš delikto: pareikštu ieškiniu ieškovė iš esmės siekia žalos atlyginimo iš ieškovų priteisimo.
12. Apeliacinės instancijos teismas, nustatęs, kad rašytinė atsakovų ir UAB „RS Consulting UAB“ nuomos ar panaudos sutartis dėl nekilnojamojo daikto, kurie po 1/3 dalį priklausė atsakovams ir trečiajam asmeniui R. M., kurioje būtų aptartos visos naudojimosi šiuo turtu sąlygos, taip pat ir su jo pagerinimu, rekonstravimu ar su tokių išlaidų atlyginimu susiję klausimai, nebuvo sudaryta, rašytinis atsakovų sutikimas atlikti konkrečius darbus nebuvo gautas, raštu šių darbų turinys bei jų apimtis nebuvo suderinti, nusprendė, kad ieškovė prašo atsakovų civilinės atsakomybės pagal [CK 6.501 straipsnį](#) taikymo, įrodinėdama sąlygų reikalauti daikto pagerinimo išlaidų buvimą.
13. Kasaciniame skunde ieškovė teigia, kad ji nereiškė reikalavimo dėl žalos atlyginimo, kuriam taikomas trejų metų ieškinio senaties terminas, o reiškė reikalavimą, kilusį iš prievolių teisinių santykių: pareiškė ieškinį dėl atsakovų nuosavybės teisėmis turėto turto rekonstrukcijos (renovacijos) forma atliktų pagerinimo išlaidų atlyginimo pinigines prievolės. Teisę reikalauti iš atsakovų šios prievolės įvykdymo ji įgijo 2014 m. liepos 1 d. reikalavimo teisių perleidimo sutartimi.
14. [CPK 13 straipsnyje](#) įtvirtintas dispozityvumo principas šalims ir kitiems proceso dalyviams suteikia teisę, laikantis [CPK](#) nuostatų, laisvai disponuoti joms priklausančiomis procesinėmis teisėmis. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad dispozityvumo principas, įtvirtintas [CPK 13 straipsnyje](#), reiškia, kad tik asmuo, manantis, jog jo teisės pažeistos, sprendžia, ar ginti pažeistą teisę ir kokią pažeistų teisių gynimo būdą pasirinkti, t. y. asmuo, suformuluodamas ieškinio pagrindą ir dalyką, nustato teismo nagrinėjimo objektą ir ribas. Teismo nagrinėjimo dalykas nustatomas atsižvelgiant į pareikšto ieškinio dalyką ir faktinį pagrindą, taip pat į atsakovo atsikirtimų pagrindu nurodytas aplinkybes. [CPK 135 straipsnio 1 dalyje](#), reglamentuojančioje ieškinio turinio reikalavimus, be kita ko, nustatyta, kad ieškinyje turi būti nurodoma: aplinkybės, kuriomis ieškovas grindžia savo reikalavimą (faktinis ieškinio pagrindas), ir ieškovo reikalavimas (ieškinio dalykas) ([CPK 135 straipsnio 1 dalies 2, 4 punktai](#)), be to, ieškinyje turi būti nurodyti įrodymai, patvirtinantys ieškovo išdėstytas aplinkybes ([CPK 135 straipsnio 1 dalies 3 punktas, 2 dalis](#)) (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. balandžio 21 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-95-403/2021](#) 19 punktą; 2021 m. gegužės 26 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-135-381/2021](#) 22 punktą).
15. Kasacinio teismo taip pat išaiškinta, kad ieškinio dalykas – tai materialusis teisinis reikalavimas, ieškovo pasirinktas pažeistų ar ginčijamų teisių gynimo būdas. Ieškovas turi teisę ir pareigą pasirinkti bei tiksliai suformuluoti ieškinio dalyką, t. y. suformuluoti jį taip, kad būtų aišku, kokio materialinio teisinio rezultato siekiama iškeliant bylą, nes būtent ieškinio dalyko (ir pagrindo) tinkamas suformulavimas užtikrina tinkamą teisės kreiptis į teismą įgyvendinimą, leidžia apibrėžti bylos teismo nagrinėjimo ribas ir sudaro pagrindą įstatymo nustatytu ir ieškovo pasirinktu būdu apginti pažeistas teises (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. gegužės 26 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-135-381/2021](#) 23 punktą ir jame nurodytą ankstesnę kasacinio teismo praktiką). Ieškinio pagrindas – tai faktinės aplinkybės (lot. *causa petendi*), kuriomis ieškovas grindžia savo materialųjį teisinį reikalavimą, t. y. ieškinio dalyką (lot. *causa actiones*; *causa petendi*). Proceso įstatyme nustatytas reikalavimas ieškinyje nurodyti faktines aplinkybes, kurių pagrindu reiškiamas reikalavimas, bei šias aplinkybes pagrindžiančius įrodymus ([CPK 111 straipsnio 2 dalies 5 punktas, 135 straipsnio 1 dalies 2 punktas](#)), tačiau nereikalaujama, kad į teismą besikreipiantis asmuo nurodytų įstatymus, kuriais grindžia savo reikalavimus, t. y. teisiškai kvalifikuotą ginčą (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. balandžio 21 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-95-403/2021](#) 19 punktą).
16. Teisinė ginčo kvalifikacija, teisės normų aiškinimas ir taikymas šalių faktiniams santykiams yra bylą nagrinėjančio teismo prerogatyva. Teisinė kvalifikacija nėra savitikslių, neskirta vien tik atitinkamoms teisės normoms pritaikyti; jos tikslas – identifikuoti teisinius santykius tam, kad ginčas būtų teisingai išspręstas taikant būtent konkrečius teisinius santykius reguliuojančias teisės normas. Teisinės kvalifikacijos tikslas – nustatyti, kokie teisiniai santykiai sieja ginčo šalis, ir, atitinkamai pritaikius šiuos santykius reglamentuojančias teisės normas, išspręsti ginčą (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. gegužės 26 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-135-381/2021](#) 24 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
17. Nagrinėjamoje byloje pareikštu ieškiniu ieškovė prašo priteisti iš atsakovų po 38 866,14 Eur skolos už turto pagerinimą, teigdama, kad atsakovai ir trečiasis asmuo R. M. įsigijo po 1/3 dalį žemės sklypo ir pastatų, buvo susitarta atlikti turto pagerinimus UAB „RS Consulting UAB“; atsakovai, kaip turto, kurio pagerinimai buvo atlikti, savininkai, privalo atlyginti šio turto pagerinimo išlaidas reikalavimą dėl šių išlaidų perėmusiai ieškovei. Ieškinyje taip pat nurodoma, kad turto pagerinimams atlikti atsakovų, kaip savininkų, sutikimai buvo gauti ir apie atliktus pagerinimus jiems buvo žinoma. Taigi nagrinėjamoje byloje ieškovė pakankamai aiškiai ir tiksliai suformulavo ieškinio pagrindą ir dalyką, taip nustatydama teismo nagrinėjimo objektą ir ribas: nurodė faktines aplinkybes, kurių pagrindu ji reiškia materialųjį teisinį reikalavimą priteisti turto pagerinimo išlaidų atlyginimą, t. y. aplinkybes, susijusias su turto pagerinimo faktu, bei aplinkybes dėl reikalavimo teisės įgijimo.
18. Pagal [CK 6.245 straipsnį](#) nuostatą, civilinė atsakomybė – tai turinė prievolė, kurios viena šalis turi teisę reikalauti atlyginti nuostolius (žalą) ar sumokėti netesybas (baudą, delspinigius), o kita šalis privalo atlyginti padarytus nuostolius arba sumokėti netesybas (baudą, delspinigius). [CK 6.249 straipsnio 1 dalyje](#) įtvirtinta žalos sąvoka, kuria žala apibrėžiama kaip asmens turto netekimas arba sužalojimas, turėtos išlaidos

(tiesioginiai nuostoliai), taip pat negautos pajamos, kurias asmuo būtų gavęs, jeigu nebūtų buvę neteisėtų veiksmų. Piniginė žalos išraiška yra nuostoliai. Atlyginami tik tie nuostoliai, kurie susiję su veiksmais (veikimu, neveikimu), nulūmusiais skolininko civilinę atsakomybę tokiu būdu, kad nuostoliai pagal jų civilinės atsakomybės prigimtį gali būti laikomi skolininko veiksmų (veikimo, neveikimo) rezultatu ([CK 6.246 straipsnis](#)).

19. Nagrinėjamoje byloje pareikštame ieškinyje nėra nurodyta aplinkybių, kurios leistų daryti išvadą, kad ieškiniu reikalaujama taikyti atsakovams civilinę atsakomybę – atlyginti nuostolius (žalą) ar sumokėti netesybas (baudą, delspinigius). Pareikštas reikalavimas atlyginti išlaidas nesiejamas su atsakovų neteisėtais veiksmais, o teismų nurodyta aplinkybė dėl sąlygų reikalauti daikto pagerinimo išlaidų atlyginimo pagal [CK 6.501 straipsnį](#) įrodinėjimo, priešingai nei teigiama skundžiamuose teismų procesiniuose sprendimuose, patvirtina būtent tai, kad pareikštu ieškiniu reikalaujama priteisti atsakovams priklausančio turto pagerinimo išlaidų atlyginimą.
20. Išdėstytų argumentų pagrindu kasacinis teismas konstatuoja, kad bylą nagrinėję teismai, sprenddami pareikšto ieškinio pagrįstumo klausimą ir darydami išvadą, jog ieškovė pareikštu ieškiniu prašo atsakovų civilinės atsakomybės taikymo, siekdama žalos atlyginimo iš atsakovų priteisimo, netinkamai teisiškai kvalifikavo kilusį ginčą kaip ginčą dėl atsakovų civilinės atsakomybės, dėl to netinkamai taikė ieškinio senatį reglamentuojančią teisės normą, t. y. [CK 6.125 straipsnio](#) 8 dalies normą, įtvirtinančią sutrumpintą trejų metų ieškinio senaties terminą reikalavimams dėl žalos atlyginimo, bet ne [CK 6.125 straipsnio](#) 1 dalies normą, nustatančią bendrąjį ieškinio senaties terminą – dešimt metų.

Dėl [CK 6.501 straipsnio](#) 1 dalies, reglamentuojančios išsinuomoto daikto pagerinimo išlaidų atlyginimą, aiškinimo ir taikymo nagrinėjamoje byloje

21. [CK 6.501 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, kad kai nuomininkas nuomotojo leidimu išsinuomotą daiktą pagerina, jis turi teisę į turėtų šiam tikslui būtinų išlaidų atlyginimą, išskyrus tuos atvejus, kai įstatymai ar sutartis nustato ką kita. Ši nuostata taikoma ir esant neatlygintinio naudojimosi daiktu sutarčiai (panaudai) ([CK 6.629 straipsnio](#) 1 dalis).
22. Kasacinio teismo praktikoje dėl bendrųjų [CK](#) nuostatų, reglamentuojančių nuomojamo (naudojamo panaudos pagrindu) turto pagerinimo išlaidų kompensavimą, išaiškinta, kad, sprendžiant dėl daikto pagerinimo išlaidų atlyginimo, būtina nustatyti tokias sąlygas: 1) nuomininkas (panaudos gavėjas) pagerino išsinuomotą (naudotą neatlygintinai) daiktą; 2) nuomininkas (panaudos gavėjas) turėjo nuomotojo (panaudos davėjo) leidimą daryti daikto pagerinimus; 3) nuomininko (panaudos gavėjo) turėtų šiam tikslui būtinų išlaidų dydį; 4) įstatymų ar šalių sutarties nenustatyta kitokių šių išlaidų atlyginimo taisyklių (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. sausio 13 d. nutartį civilinėje byloje Nr. [3K-3-69/2015](#); 2020 m. liepos 29 d. nutarties civilinėje byloje Nr. [e3K-3-224-969/2020](#) 35 punktą).
23. Minėta, kad šioje byloje pareikštu ieškiniu ieškovė prašo priteisti iš atsakovų po 38 866,14 Eur iš kiekvieno skolos už jiems priklausančio turto pagerinimus, atliktus pirminės kreditorės UAB „RS Consulting UAB“. Ieškovės teigimu, turto pagerinimams atlikti atsakovų, kaip savininkų, sutikimai buvo gauti ir apie atliekamus pagerinimus jiems buvo žinoma; atsakovai, kaip turto savininkai, privalo atlyginti šio turto pagerinimo išlaidas.
24. Nors, kaip konstatuota šioje nutartyje, bylą nagrinėję teismai (taigi ir apeliacinės instancijos teismas) kilusį ginčą netinkamai teisiškai kvalifikavo kaip ginčą dėl atsakovų civilinės atsakomybės taikymo ir ieškovės reikalavimą priteisti iš atsakovų pirminės kreditorės turėtų pagerinimo išlaidų atlyginimą vertino kaip reikalavimą priteisti iš ieškovų žalos atlyginimą, tačiau apeliacinės instancijos teismas, prieš darydamas išvadą dėl ginčo kvalifikavimo, tyrė aplinkybes dėl [CK 6.501 straipsnio](#) 1 dalyje nurodytų sąlygų, būtinų nustatant teisės reikalauti turto pagerinimo išlaidų kompensavimo egzistavimą.
25. Sprendžiamas dėl minėtų sąlygų egzistavimo, apeliacinės instancijos teismas nustatė šias faktines aplinkybes: rašytinė atsakovų ir UAB „RS Consulting UAB“ nuomos ar panaudos sutartis dėl nekilnojamojo daikto, esančių (duomenys neskelbtini), po 1/3 dalį priklausiusių atsakovams ir trečiajam asmeniui R. M., kurioje būtų aptartos visos naudojimosi šiuo turto sąlygos, taip pat su jo pagerinimu, rekonstravimu ar su tokių išlaidų atlyginimu susiję klausimai, nebuvo sudaryta; 2008 m. rugsėjo 29 d. notariškai patvirtinti atsakovų ir jų sutuoktinių sutikimai nėra adresuoti jokiam konkrečiam asmeniui; šiuose sutikimuose nėra užtiksuota jokių atsakovų įsipareigojimų atlyginti UAB „RS Consulting UAB“ rekonstrukcijos išlaidas; šalims bei šiai įmonei, vadovaujamai R. M., buvo žinoma ir suprantama pareiga iš anksto aiškiai susitarti dėl rekonstrukcijos ir kam turėtų tekti jos išlaidos; pagal 2008 m. rugpjūčio 16 d. pirkimo–pardavimo sutartį visiškai neatsiskaičius už perkamą žemės sklypą ir statinius, pirkėjams šio turto nuosavybės teisė nepėrėjo, suteikiant jiems minėtus nekilnojamuosius daiktus panaudai; rekonstrukcija Nekilnojamojo turto registre įregistruota 2008 m. lapkričio 12 d. statinio pripažinimo tinkamu naudoti pagrindu; dėl darbų atlikimo finansavimo UAB „RS Consulting UAB“ vardu jos buvęs vadovas R. M. buvo sudaręs kredito sutartį.
26. Šių nustatytų aplinkybių pagrindu apeliacinės instancijos teismas padarė tokias išvadas: labiau tikėtina, kad bendraturčių sutikimas buvo reikalingas teisinėms kliūtims, priimant naudoti ir įregistruojant pastato pakeitimus, pašalinti, bendrovė ketino pritaikyti pastatus savo pačios veiklai vykdyti, o atsakovų ir UAB „RS Consulting UAB“ susitarimas dėl statybos išlaidų atlyginimo nesiejo, atsakovų pritarimas ar sutikimas atlikti konkrečius darbus nebuvo gautas.
27. Taigi, bylą nagrinėjęs apeliacinės instancijos teismas nenustatė vienos iš esminių sąlygų, būtinų teisei reikalauti daikto pagerinimo išlaidų atlyginimo įgyvendinti, – atsakovų, kaip nuomotojų ar panaudos davėjų, leidimo atlikti pagerinimus, dėl kurių patirtas išlaidas ieškovė, kaip reikalavimo teisių perėmėja, reikalauja atlyginti nagrinėjamoje byloje. Tuo tarpu ieškovės kasacinio skundo teiginiai, kad pirminė kreditorė UAB „RS Consulting UAB“ ir atsakovai konkludentiniais veiksmais konsolidavo valią dėl atsakovams priklausančių patalpų pagerinimo, nepagrįsti byloje nustatytomis aplinkybėmis bei nepaneigia apeliacinės instancijos teismo išvados, kad atsakovų ir pirminės kreditorės susitarimas dėl statybos išlaidų atlyginimo nesiejo, o apeliacinės instancijos teismo išvada, kad atsakovų pritarimas ar sutikimas atlikti konkrečius darbus nebuvo gautas, pagrįsta tinkamai įvertinus byloje pateiktų notariškai patvirtintų atsakovų sutikimų turinį ir atskleidus jų esmę.
28. Byloje taip pat nenustatytas ir teisinis pagrindas – nuomos ar panaudos santykiai, suteikę pagerinimus atlikusiai bendrovei (pirminiam kreditoriui) teisę naudotis turtu, dėl kurio pagerinimo pareikšti reikalavimai.
29. Todėl nagrinėjamoje byloje nenustačius visų būtinųjų [CK 6.501 straipsnio](#) 1 dalyje nustatytų sąlygų teisei reikalauti daikto pagerinimo išlaidų atlyginimo įgyvendinti bei pirminės kreditorės ir atsakovų susitarimo dėl konkrečių darbų, pagerinant turtą, atlikimo ir šiems darbams atlikti patirtų išlaidų atlyginimo, ieškinys dėl tokių išlaidų atlyginimo priteisimo netenkintas pagrįstai, tinkamai išaiškinus ir pritaikius susiklosčiusius teisinius santykius reglamentuojančią materialiosios teisės normą bei padarius faktinėmis bylos aplinkybėmis pagrįstas išvadas.

Dėl bylos procesinės baigties

30. Šioje nutartyje išdėstytų argumentų pagrindu teisėjų kolegija konstatuoja, kad nors apeliacinės instancijos teismas netinkamai teisiškai kvalifikavo kilusį ginčą, dėl to netinkamai taikė ieškinio senatį reglamentuojančią materialiosios teisės normą, tačiau, sprendžiamas dėl nagrinėjamoje byloje pareikšto reikalavimo priteisti daikto pagerinimo išlaidų atlyginimą, iš esmės tinkamai taikė ir aiškino tokį reikalavimą reglamentuojančią materialiosios teisės normą, tinkamai nustatė ir įvertino šiai normai taikyti svarbias faktines bylos aplinkybes ir padarė jomis

pagrįstas išvadas, todėl ieškinį atmetė pagrįstai. Tuo tarpu šioje nutartyje nurodyti pažeidimai, padaryti netinkamai teisiškai kvalifikuojant kilusį ginčą bei netinkamai taikant ieškinio senatį reglamentuojančią materialiosios teisės normą, vertinami kaip neesminiai, nes įtakos skundžiamo procesinio sprendimo teisėtumui jie neturi.

Dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo

31. Šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, iš antrosios šalies priteisiamos bylinėjimosi išlaidos ([CPK](#) 93 straipsnio 1, 2 dalys, 98 straipsnio 1 dalis). Netenkinus kasacinio skundo, ieškovės patirtos bylinėjimosi išlaidos neatlyginamos, o kiti asmenys duomenų apie bylinėjimosi išlaidų patyrimą kasaciniam teismui nepateikė.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. spalio 27 d. nutartį palikti nepakeistą.
Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Gediminas Sagatys

Donatas Šernas

Egidija Tamošiūnienė